

Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarında Fantastik Kurgu

Abdurrahim TUNÇ *

Siirt Üniversitesi

Erhan AKIN **

Siirt Üniversitesi

Özet

Gerçeklik ile düş arasındaki ince çizgide var olan fantastik, her iki boyutu da algılayan çocuklar için temel gereksinimdir. Fantastik, düş kurma yoluyla salt gerçeklikten sıyrılarak düşsel mekânlarda, belirsiz bir zaman diliminde, düşsel rolleri benimseyerek farklı bir âleme geçişi tanımlamaktadır. Fantastik çocuk yazını, masalsı bir dünyaya geçiş ile gerçek yaşam düzleminde gösterilmesi olanaksız olanı göstererek farkındalık yaratma amacındadır. Olağanüstü zamanlarda olağanüstü rollere bürünme olanağı sağlayan fantastik, çocuk okurun düşünme yetisini geliştirmektedir. Bu yönüyle fantastik, çağdaş çocuk yazınında gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Çalışma kapsamında Miyase Sertbarut'un çocuk masal, öykü ve romanlarındaki fantastik öğeler saptanmış, yapıtlardaki fantastik kurgu Maria Nikolajeva'nın fantastik çocuk kitapları için yaptığı sınıflama temelinde incelenmiştir. İnceleme sonucunda tespit edilen fantastik öğeler, ilgili başlıklar altında verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Miyase Sertbarut, Maria Nikolajeva, fantastik kurgu, fantastik çocuk yazını.

Abstract

It is the basic requirement for the children who perceive both dimensions in the fantastic line between reality and dream. The fantasy defines the transition to a different realm by adopting imaginary roles in imaginative spaces, in an unspecified space, with the elimination of purely reality through imagination. It aims to create a fantastic children's literature by showing the one which is impossible to be shown on the real life plane by transitioning to a fairy world. It is fantastic, which provides an extraordinary role at extraordinary times and improves the ability of the child reader to think. In this respect, it is becoming more and more important in contemporary child literature. Within the scope of the study, fantastic elements in Miyase Sertbarut's children's fairy tales, stories and novels were determined, and the fantastic fiction in the works was examined on the basis of the classification made by Maria Nikolajeva for the fantastic children's books. The fantastic items identified as a result of the review are given under the relevant headings.

Key Words: Miyase Sertbarut, Maria Nikolajeva, fantasy fiction, fantastic children's literature.

1. Giriş

Yazınsal metinler, çok anlamlı iletileriyle okurun zihin dünyasına çağrışımsal zenginlik katmaktadır. Hayal gücünü destekleyen iletileriyle, okuru düşsel yolculuklara çıkararak farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesi, okuma alışkanlığı ve estetiği kazandırması bakımından yazınsal metinler değerlidir.

Dilidüzgün (2018)'e göre, çocuk kitaplarında çocuğa görelilik gözetilerek onun düş dünyasına uygun kurgulamalar yapılmalıdır. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırarak estetik haz uyandırmalı, çocuğu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, tunç.tt@gmail.com

**Doçent Doktor, erhanakin49@hotmail.com

eğlendirmeli, onda ilgi uyandırmalıdır. İlk sanatsal deneyimleri kazandırması bakımından çocuk kitapları, çocuğun kültürel gelişimine, düş dünyasının zenginleşmesine katkı sağlamalıdır.

Fantastik ögeler, düş gücünün geliştirilmesinde önemli bir paya sahiptir. Fantastik ögeler ile düş gücünü geliştiren çocuk/okur, olağanüstü zamanlarda, olağanüstü rollere bürünmektedir.

1.1. Fantastik Yazın Nedir?

TDK Türkçe Sözlükte ‘fantastik’ sözcüğü: “18. yüzyıldan başlayarak Fransa’da gelişen edebî bir tür”, “gerçekte var olmayan, hayali ” ve “sihirli, büyülü, inanılmaz, olağanüstü öğelerin oluşturduğu şey” olarak tanımlanmıştır (Türkçe Sözlük, 1988). İnsanoğlunun bilinmeyene, olağanüstülüğe, hayallere olan arzusu, fantastiğin varoluş sebebidir.

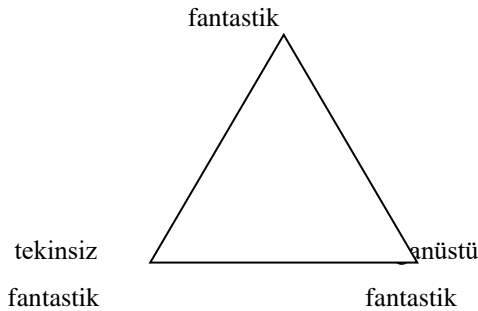
Fantastik, düş kurma yoluyla salt gerçeklikten sıyrılarak düşsel mekânlarda, belirsiz bir zaman diliminde, düşsel rolleri benimseyerek farklı bir âleme geçişi tanımlamaktadır. Sınırları çizilmesi zor bir tür olarak fantastik; mitler, efsaneler, destanlar ve masallarda çokça rastlanan bir türdür.

Berna Moran (2016: 60) fantastiği, “gerçekliğin mekân, zaman, karakter kavramlarını, canlı cansız ayırımını tanımayan ve bildik dünyamızın ötesinde alternatif bir dünyayı işin içine katan anlatıların tümüne verilen bir ad” olarak tanımlayarak fantastik kavramını daha geniş bir bakış açısıyla tasvir etmiştir. Fantastiğin bir yazın türü olarak ayrı bir sınıfa dâhil edilmesi oldukça yenidir. Fantastiğin temelleri olağanüstüne, olağanüstü ise kökenleri açısından efsanelere, mitlere, destanlara ve masallara dayanır. Bu bağlamda fantastik yazın insanlığın en eski yapıtlarından bu yana varlığını sürdürmektedir (Çiftçi, 2010: 9).

Ursula K. Le Guin, “Kadınlar Rüyalarda Ejderhalar” adlı yapıtında çocuklara doğruyla yanlıştın gösterilmesi gerektiğini ve gerçekçi anlatıların bunu yapmak için en zor ortamlardan biri olduğunu söyler. Kolektif bilincin yüzeyselliklerine, basitleştirici bir ahlakçılığa ve çeşitli yansıtmalara takılıp kalmamanın çok güç olduğunu; o yüzden de sonunda yine iyiler ve kötüler ikilemine varıldığını dile getirir. Fantazinin iç benliğin dili olduğunu ve çocuklara öyküler anlatmak için en uygun gelen dil olduğunu savunmaktadır (Guin, 2011: 50).

Todorov, “Fantastik Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım” adlı yapıtında fantastik anlatılarında okurun kararsızlık deneyimini yaşadığını söyler. Fantastiği, doğal yasalardan bağımlı olan öznenin, olağanüstülük karşısında yaşadığı kararsızlık olarak tanımlayan Todorov (2017: 31), anlatılanları gerçek ya da yanılısama olarak algılama sürecindeki kararsızlığın, fantastiğin doğasında olduğunu söylemektedir. Gerçeklik ile yanılısama arasındaki çizgide var olan fantastiğin, tümüyle tanınan şeytanı, perileri, doğaüstü varlıkları olmayan bir dünyada, yaşanan doğaüstü bir durumda bilinen dünyanın yasaları yetersiz kalmaktadır. Yaşanan doğaüstü durumun bir yanılısama mı, yoksa düşsel bir kurgu mu olduğu zihinleri kurcalamakta; gerçekliği, yasaları sorgulamamıza neden olmaktadır (Todorov, 2017: 31). Bu bağlamda anlatılan olayların gerçek mi yoksa bir yanılısama mı olduğu sorusu karşısında okurun düştüğü ikilem, fantastik metinlerin doğal bir özelliğidir. Todorov’a göre serüvenin sonunda olayların bir yanılısama olduğu sonucuna varılırsa okunan metin, fantastik türünden uzaklaşarak *tekinsiz* türe dâhil olur. Anlatılan olayların farklı bir gerçeklik alanına ait olduğu kabul edildiğinde ise eser *olağanüstü* türünün alanındadır. Fantastik bu iki tür arasındaki geçiş bölgesini temsil eder.

Şekil 1: Todorov’un Fantastik Sınıflandırması(Todorov, 2017: 31).

Fantastik metinlerde yaşanan doğaüstü olay ya da durumların gerçekçi bir açıklama yapılması ile yapılmaması arasında duyulan kararsızlık, okur tarafından hissedilmeli, deneyimlenmelidir. Gerçekliğe ait olmayan olağanüstü olayların etkisiyle, inanılan değerlerin –bir an da olsa- değişime uğradığını görmek, okuyucuda heyecan uyandırmakta ve fantastiğe olan ilgiyi artırmaktadır.

Fantastik türde yazılan kitaplardaki düş gerçek ilişkisi rastlantısal olmaktan çok dizgisel bir ilişkiye dayanmaktadır. Maria Nikolajeva'nın (Tabbert(2005), akt.: Dilidüzgün, 2011: 608) yaptığı sınıflamaya göre bu tür kitaplarda düş-gerçek ilişkisinin üç türü bulunmaktadır:

Çizgisel İlişki: Fantastik kitaplarda düş ile gerçek arasındaki ilişkide gerçeklik boyutu hemen yok gibidir. Bütün olaylar okurun da kabullenmesiyle fantastik bir evrende başlar, sürer ve sonlanır. Yani bütün kurguyu belirleyen, düş dünyasının fantastik gerçekliğidir. Masallar, fabllar, destanlar vs. bu tür ilişki içinde düşünülmalıdır.

Çevrimsel İlişki: Bu ilişki biçiminde gerçek dünya- düş dünyası- gerçek dünya arasında gidişli gelişli bir ilişki biçimi bulunmaktadır. Gerçek ve düş dünyası arasındaki bu gidişin aslında açımlayıcı bir işlevi bulunmaktadır. Başka deyişle, gerçekçi dünyada görülmesi, tanınması, çözümlenmesi olanaksız olan durum, fantastik dünyanın sınırları içinde gösterildikten sonra gerçekçi dünyaya geçiş sağlanıp farkındalık süreçleri işletilir.

Sarmal İlişki: Gerçek dünya ile düş dünyası arasında çoklu gidiş gelişli bir ilişki biçimi görülür. Bu ilişki biçimine dünyada da çok az rastlandığı belirtilmektedir. C.S. Lewis'in Narnia Günlükleri ve L.Carroll'un Alis Harikalar Diyarında adlı yapıtlarında gerçek ve düş dünyasına çoklu gidiş geliş olduğu bilinmektedir (Dilidüzgün, 2018: 46-47).

1.2. Fantastik Çocuk Yazını

Gerçek ile düş arasındaki ince çizgide, her iki boyutu da algılayan çocuklar için fantastik oyun kurgusu temel gereksinimdir. Düşsel olana olan eğilim ve duyulan haz, çocuklar için keyif vericidir ve masalsı doğaüstü kitaplara olan ilgiyi artırmaktadır. Kurulan her düş, çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuğun düş dünyası ile akıl yürütme biçimi, çocuğu masalsı olana yönlendirmekte, çocukta edebi zevk uyandırmaktadır.

Çocuk gerçeğiyle, bütünüyle koşut olarak kurulan bu olağandışı dünya, onda korku uyandırmaz, aksine ona masalsı olayların gerçekleştiği, mucizelerin olduğu bir dünyanın kapısını açmaktadır. Çocuk böylece farkında olmadan, düş ile gerçek olanı ayırt edebilmekte, bu iki uç dünya arasında bağlantı kurabilmektedir. Bu bağlamda fantastik yazın ürünleri, çocuğun gerçeklerden kopmasını değil, gerçeklerle yüzleşmesini sağlayan önemli bir işleve sahiptir (Dilidüzgün, 2018: 50). Fantastik, bir yönüyle çocuğun kendi sorunlarıyla gerçeküstü bir düzlemde karşılaşmasını sağlar ve ruhsal arınma işlevi görür. Bu yönüyle fantastik yazın ürünleri, çocuğun kendisini keşfetmesini ve yaşamla sıkı bir bağ kurmasını kolaylaştırmaktadır (Neydim, 2004: 78). Fantastik yazının amacı, gerçeküstü bir düzlemde düş gücünün sınırsız olanaklarından yararlanarak okurun yaşamına yeni bir soluk kazandırmaktır. Bu bağlamda düşündürme, sezdirme yoluyla okurun/çocuğun, düşünme yetisini geliştirmek modern çocuk yazınında gün geçtikçe önem kazanmaktadır.

Fantastik öğeleri yazdığı metinlerle güçlü bir biçimde bağdaştıran Miyase Sertbarut, araştırmaya konu edilmiştir. Çocuk kitaplarında aktarılmak istenen iletileri düşsel anlatımlarla çocuk okura sezdiren Sertbarut, çocuk okurun kendi yaşamını gerçeküstü bir yapıda yeniden keşfetmesine olanak sağlayan bir kurgu yaratmıştır.

Bu araştırmanın amacı Miyase Sertbarut'un çocuk masal, öykü ve romanlarındaki fantastik kurguyu incelemek ve fantastik öğeleri çocuk yazını açısından değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- (i) Çocuk yazınında fantastik kurguların işlevleri nelerdir?
- (ii) Çocuk yazınında fantastik kurguların, okurun/çocuğun düşünsel gelişimine olan etkileri nasıl değerlendirilmelidir?
- (iii) Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatı ürünlerinden olan masal, öykü ve romanlarındaki fantastik öğeler nelerdir?
- (iv) Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatı ürünlerinden olan masal, öykü ve romanlarında düş-gerçek ilişkisi nasıl yansıtılmıştır?

2. Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan bu yolla çalışmanın amacı doğrultusunda olaylar, olgular ve bilgilerin yer aldığı hem yazılı araç-gereçler hem de işitsel veya görsel elektronik kaynaklar incelenip değerlendirilmektedir. Bu yol; dil bilimcilerin, sosyologların, tarihçilerin ve diğer birçok alanda araştırma yapanların sıkça kullandıkları bir yoldur (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Kara ve Şihlaroğlu Yıldırım, 2017). Bu yolla Miyase Sertbarut'un çocuk edebiyatı ürünlerinden olan masal, öykü ve romanlarındaki fantastik öğeler belirlenmiştir. Çalışma kapsamında Sertbarut'un çocuk kitaplarındaki fantastik öğeler Nikolajeva'nın (Tabbert(2005), akt.: Dilidüzgün, 2011: 608) yaptığı fantastik türlerin tasnifi dikkate alınarak erişilen veriler değerlendirilmiştir.

Kitabın Türü	Kitabın Adı	Sayfa Sayısı	Yayınevi
Masal	Gizli Bahçe	16	Tudem Yayınları
	Bir Dilek Tut	44	Tudem Yayınları
	Kokusunu Arayan Çilek	64	Tudem Yayınları
	Neşeli Marul	64	Çizmeli Kedi Yayınları
	Akvaryumdaki Deniz Kızı	45	Tudem Yayınları
Öykü	Tuna'nın Büyülü Gemisi	78	Tudem Yayınları
	Fasulyem Bulutlara Çıkamaz	44	Çankaya Belediyesi Yayınları
	Kapiland'ın Kobayları	211	Tudem Yayınları
Roman	Sisin Sakladıkları	206	Tudem Yayınları
	Yıllankale	127	Tudem Yayınları

Tablo 1: İncelenen kitaplar.

3. Bulgular

Bu bölümde Miyase Sertbarut'un masal, öykü ve romanlarındaki fantastik öğeler belirlenmiştir. Fantastik dünya ile gerçek dünya arasındaki ilişkiler, geçişler Nikolajeva'nın fantastik türler sınıflandırması dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.1. Miyase Sertbarut'un Çocuk Masallarında Fantastik Kurgu

3.1.1. Dilek

“Bir Dilek Tut” masalında yeni açmış bir çiçek gibi çevresine sarı, kırmızı, yeşil renkte ışıklar saçan Çiçekyıldız'ın gökyüzünü izleyen bir çocukla aralarında geçenler anlatılmaktadır. Çocuk, dallarında tek bir çiçek bile bulunmayan kayısı ağacı için Çiçekyıldız'dan yardım ister. “Dileğimi gerçekleştirecek misin, diye sormuş çocuk / Sanırım bunu yapabilirim, demiş Çiçekyıldız.” (Bir Dilek Tut, 2017:26).

Çiçekyıldız'ın gökyüzünü izleyen bir çocukla olan iletişimi fantastik öğeler taşımaktadır. Dileğini gerçekleştiren Çiçekyıldız, dostluk sınavından geçmiştir. “Dostlukların zamanı geldiğinde sınanması gerektiği” iletisi masalda dikkat çekicidir.

3.1.2. Denizkızı

“Akvaryumdaki Denizkızı” masalında balıklarına çok iyi bakan, onlara yüksek sesle kitap okuyan akvaryumcu yaşlı bir adamın yaşamı anlatılmaktadır. Çinli bir kaptanın armağanı olan pembe balığa, yaşlı adam ayrı bir özen göstermiştir.

“Çinli kaptan balığı verdikten sonra şöyle demiş: “Ona iyi bakarsan sana bütün sırlarını açar.” (Akaryumdaki Denizkızı, 2017: 8)

“...Usulca kapıyı açmış. Bir de ne görsün! Pembe balığın olması gereken yerde küçük bir denizkızı duruyor. Pembe saçları belinden aşağılara süzülüyor.” (Akaryumdaki Denizkızı, 2017: 10)

3.1.3. Genetiği Değiştirilen Tohum

“Gizli Bahçe” masalında bir kez ürün vermeye programlanmış tohumlar üzerinden genetiği değiştirilen yiyeceklerin gelecekte daha büyük sorunlara yol açacağı konusu üzerinde durulmuştur.

“Kurnaz tüccar elindeki tohumları sadece bir kez ürün vermeye programlamıştı bunun için büyük bir laboratuvar bile kurmuştu. Üstelik bu acayip tohumlar ekildikleri yerdeki bütün bitkileri kendilerine benzetiyordu. Yani tohum veremez hale getiriyordu.” (Gizli Bahçe, 2018: 69).

“Kokusunu Arayan Çilek” masalında daha çok para kazanma uğruna ilaç kullanarak çilekleri irileştiren çiftçi konu edilmektedir.

“Bu yıl börtü böcek derdimiz olmayacak, köstebekler tarlamızı bozmayacak. Çilekler öyle iri, öyle iri olacak ki, bir tanesi bile avuç dolduracak.” (Kokusunu Arayan Çilek, 2018: 29) Kullanılan ilaçlar tarladaki bütün canlıları yok etmekte, çileklerin tatsız, kokusuz olmasına neden olmaktadır.

“Neşeli Marul” masalında da zirai ilaç kullanan çiftçi konu edilmiştir.

“Çiftçi yeni bir ilaç almış. Börtü böcek her şeyi yok ediyormuş. Hepsi bu kadar değil, bizi de çarçabuk büyütecekmış bu ilaç. Bir gecede iki kilo birden alıyormuşuz. Rüya gibi değil mi? Akşam yüz gram olarak uykuya dalıyorsun, sabah iki yüz gram olarak gözünü açıyorsun.” (Neşeli Marul, 2018: 45)

Miyase Sertbarut’un çocuk masalları Nikolajeva’nın fantastik sınıflamasına göre incelendiğinde, çizgisel ilişki türünde olduğu görülmektedir. Fantastik bir dünyada başlayan olaylar, aynı düzlemde devam eder. Bu türde okur, ortak bir anlayışla fantastik dünyanın olağanüstülüğünü kabullenmektedir.

3.2. Miyase Sertbarut’un Çocuk Öykülerinde Fantastik Kurgu

Sertbarut’un “Tuna’nın Büyülü Gemisi” öyküsünde Tuna, kâğıttan oluşturduğu kayıkla bir su birikintisinin üstünde kaptancılık oynamayı seven biridir. Düşlerini süsleyen büyülü gemi, bir gün canlanır:

“... O da ne öyle? Bahçelerindeki oyun alanı olan küçük su birikintisinin yerinde gerçek bir deniz var. Denizde de Tuna’nın hayalindeki gemi, Büyülü Gemi...” (Tuna’nın Büyülü Gemisi, 2018: 57).

“Fasulyem Bulutlara Çıkamaz” adlı öyküde de ismi belirtilmeyen kahraman, her akşam babaannesinden masallar dinleyerek uyur. Masalda devlerden kaçıp sırık fasulyesinin yapraklarında saklanan çocuğu düşler ve balkondaki boş saksıya fasulye eker. Yeşeren fasulyeyi görünce çok sevinen çocuk, bulutlara uzanmasa da fasulyesini onun için çok değerlidir.

“Büyülenmiş gibi ayrılmadım saksının yanından. (Fasulyem Bulutlara Çıkamaz, 1996: 71)”

Miyase Sertbarut’un fantastik çocuk öyküleri, çevrimsel ilişki türündedir. Gerçek-dünya, düş dünyası-gerçek dünya arasında gidişli gelişli bir kurgu görülmektedir. Dilidüzgün (2011)’e göre, bu gidiş gelişin eğitsel, aydınlanmacı ve toplumsallaştırma gibi amaçları da bulunmaktadır.

3.3. Miyase Sertbarut’un Çocuk Romanlarında Fantastik Kurgu

3.3.1. Doğaüstü, Gizemli Güçler ve Varlıklar

Sertbarut’un “Kapiland’ın Kobayları” romanında Hayri’nin lakabı Marjinal’dir ve kapalı nesnelere içini görebilme gibi doğaüstü bir yeteneği vardır.

“Kapalı nesnelere içini görebilme özelliğini kimseye söylememişti daha. Ne büyükbabasına ne annesine ne babasına... Yalnızca bir bayram ziyaretinde büyükbabasının kapalı şeker kutusunun içinde fındıklı çikolatalar olduğunu bilmiş, ‘Büyükbaba bize fındıklı çikolata ikram etmeyecek misin?’ deyince büyükbabası şaşırılmış, kutunun içine bakıp bakmadığını sormuştu. İçime doğdu, demişti Hayri.” (Kapiland’ın Kobayları, 2016: 14).

“Sisin Sakladıkları” romanında iyi derecede konuşabilen bir ‘Mavi Karga’ vardır. “Kulaklarına inanmıyordu İlay. Bir karganın konuşabileceğine inanmıyorum!” (Sisin Sakladıkları, 2018: 87).

3.3.2. Genleriyle Oynanmış ve Kobay Olarak Kullanılan İnsanlar

“Kapiland’ın Kobayları” romanında, Türkiyeli ve Kapilandlı bilim insanlarının kuş gribine, Kırım-kongo kanamalı ateşine neden olan kenelerden bile daha tehlikeli olan bir virüs hakkında araştırma yapmaktadır. Araştırma konusu olan virüs, 7-17 yaş arasındaki bireyleri tehdit etmektedir. Virüsün en büyük etkisi, şiddet eğilimini artırmasıdır.

“Kuduz gibi bir şey galiba. İnsanı saldırganlaştırdığına göre...” (Kapiland’ın Kobayları, 2016: 27).

Bilim insanları, virüsün yayılmasını engellemek için Anti-row (Anti- Şiddet) şurubunu üretirler. İlaçlar risk grubu gençler olması sebebiyle okullarda ücretsiz dağıtılır ve içilmesi zorunludur.

“...zaten anti-row ilacı yaklaşık bir yıl kullanıldıktan sonra ‘row’ adı verilen ve insanları birbirine karşı kıskırtan şiddet virüsüne tüm genç kuşak bağışıklık kazanmış olacaktı. (Kapiland’ın Kobayları, 2016: 35)

Ancak yolunda gitmeyen bir şeyler vardır. Şurubu kullanan gençlerde doyurulamaz bir açlık oluşur ve tüketim çılgınlığı yaşanır.

“Tüketme sözcüğü günlük dilde öyle yaygın kullanılır olmuştu ki...” (Kapiland’ın Kobayları, 2016: 43).

Anti-row şurubunu kullanan gençlerde şişmanlama, obezite gibi rahatsızlıklar görülmeye başlar. Anti-row şurubunun uzun süreli etkisi ise insan genetiğini değiştirerek hızlı yaşlanmaya neden olmaktadır.

“Sisin Sakladıkları” romanında Kunduzlu köyünde altın madeni tesisi süsü verilmiş bir üste kargalardaki genlerin insanlara aktarılmaya çalışılmaktadır. Böylelikle kargaların uzun yaşayabilme özelliği insanlara da aktarılacaktır.

“İnsan ömrünü 300 yıla kadar çıkartacak bir çalışma...” (Sisin Sakladıkları, 2018: 63).

3.3.3. Frankeştayn Gıdalar, İntihar Eden Tohumlar

Miyase Sertbarut’un sıkça işlediği konulardan biri de genetiği değiştirilerek tek kullanımlık, bol ürün almaya programlanmış tohumlardır. “Kapiland’ın Kobayları” romanında, maliyeti daha az olan, çoğu hazır paketlenmiş gıdalar ithal edilir. İthal edilen ürünler genetiği değiştirilmiş, GDO’lu gıdalardır.

“Kapiland’dan ithal edilmiş sosisler kızartılıyor; yine Kapiland’dın sıcak bölgelerinde yetişen, tornada yuvarlaklık verilmiş gibi düzgün, ithal portakalların suyu sıkılıyor; Kapiland’ın iri ineklerinin sütünden hazırlanmış, cicili bicili plastik kaplara, fabrikalarda otomatik makinelerle doldurulmuş krem peynirleri ekmeklere sürülüyordu.” (Kapiland’ın Kobayları, 2016: 35).

Tohumlar üzerinde iyileştirme yapılarak genetiğiyle oynanmış gıdalara dikkat çeken Sertbarut, biyoteknolojinin yol açtığı sorunları irdelemektedir.

3.3.4. Genleriyle Oynanmış Hayvanlar

“Sisin Sakladıkları” romanında Kunduzlu köyünde altın madeni tesisi süsü verilmiş bir üste kargaların genetik yapısı değişimi uğratılmaktadır.

“Son zamanlarda kargalarda gördüğü tuhafıklar, numara verilmiş kuşlar, bir gözü olmayan tavuğa benzeyen kargalar...” (Sisin Sakladıkları, 2018: 39)

3.3.5. Efsaneler, Mitolojiler

“Yılankale” romanında, Şahmeran efsanesine yer verilmektedir. Şahmeran efsanesinde nöbetçi yılanlarıyla birlikte kalede korunan kraliçe Şahmeran’ın etinin insanoğlu için şifalı olduğu ve ölümsüzlük vereceğine inanılmaktadır.

“...burada yılanların padişahı yaşamış eskiden. Belden yukarısı çok güzel kadıymış, tıpkı insan gibi, uzun siyah saçları, badem gibi gözleri varmış. O yılan padişahını, Camsab adında bir oduncu tanıyormuş. Yerini büyücülere o söylemiş. Hasta krala etini yedirmişler iyileşmesi için şifalıymış Şahmeran’ın eti.” (Yılankale, 2017: 51).

“Çukurovada yaşayan bütün halkların çok iyi bildiği Tarsus Kralı’nın iyileşmesi için Şahmeran’ın canına kıyılmıştı.” (Yılankale, 2017: 7). Ancak insanoğlunun bilmediği bir sır vardır. O da Şahmeran’ın yakalanmadan önce yer altında bıraktığı yumurtadır.

Masal ve efsanelerde sık karşılaşılan rüya motifi ve üç sayısı, Yılankale romanında da yer alır. “Tüm yılan soyu bu kutlu doğuşu taçlandırmak için üç gün üç gece şenlik yaptı.” (Yılankale, 2017: 7). Mahir rüyasında hazine aramak için kuyu kazın amcasının, bir türlü kuyudan çıkamadığını görür. “...ipe tutunan İhsan kendini tam yukarı çekecekti ki ip yılanla dönüşmüştü. Yılanla birlikte İhsan yine kuyuya yuvarlandı.” (Yılankale, 2017: 78).

Sertbarut'un "Kapiland'ın Kobayları", "Sisin Sakladıkları" ve "Yılankale" çocuk romanları, çevrimsel ilişki türündedir. Gerçek-dünya, düş dünyası- gerçek dünya arasında gidişli gelişli bir kurguyla fantastik dünyanın sınırsız olanakları kullanılmaktadır. Gerçek yaşamda farkına varamadığımız durumları, fantastik dünyaya geçiş ile gösterme eğilimi bu türün önemli özelliğidir.

4. Sonuç ve Öneriler

Fantastik çocuk yazını, gerçek dünyanın sınırları içerisinde çözülemeyen durumları, fantastik dünyanın sınırsız olanakları ile çözüme kavuşturma, çocuk okura rehberlik etme işlevlerine sahiptir. Modern yaşamın kısır döngüsü içerisinde hapsolan çocuklar için fantastik, masalsi dünyanın sınırsız olanaklarını sunan haz verici bir oyundur.

Sertbarut'un çocuk kitaplarında yeni bir gerçeklik yaratılarak düşsel imgelere bolca yer verilmektedir. Yaratılan fantastik gerçeklik, çocuk okuru düşsel kaçışlara yönlendirerek korku uyandırmamakta; gerçeküstü bir düzlemde çocuğun gerçek yaşamda karşılaşılabileceği sorunlarla yüzleşmesini sağlamakta, gerçek yaşama hazırlamaktadır.

Çalışma kapsamında Sertbarut'un çocuk masal, öykü ve romanlarındaki fantastik öğeler betimlenmiş; fantastik kurgunun Nikolajeva'nın sınıflamasına göre çevrimsel ilişki türünde olduğu saptanmıştır. Gerçek-dünya, düş dünyası- gerçek dünya arasında gidişli gelişli bir kurgunun olması, çocuk okurda merak uyandırarak ilgiyi artırdığı görülmektedir. Gerçekliğin tek düzeliğinden sıyrılarak düşsel olana yöneliş, çocuğun kendisini ve yaşamını keşfederek yeni ufuklara yönelişini sağlamaktadır.

Sertbarut'un yapıtlarında verilmek istenen iletiler, fantastik öğeler aracılığıyla çocuğa sezdirilmiştir. Yazarın yapıtlarındaki fantastik unsurlar çocuk okurun düşsel gelişiminin yanı sıra yeni sözcük öğrenimine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Sertbarut'un çocuk kitapları Türkçeyi yeni öğrenen bireyler için uygun bulunmuş, dil eğitimi açısından yararlanması gerektiği düşüncesine varılmıştır.

Yazar, fantastik öğelere sık yer vererek yapıtlarına olan ilgiyi artırmakta, yapıtlarını daha eğlenceli, keyif verici hale getirmektedir. Düş-gerçek arasındaki çoklu gidiş gelişli ile çevrimsel ilişki türü kapsamında olan Sertbarut'un yapıtlarında, bilinmeyen zamanlarda bilinmeyen kahramanlarla buluşturulan çocuk okurun zihinsel gelişimi desteklenmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle incelenen konu ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

1. Fantastik çocuk yazını ürünlerinin akademik anlamda daha çok çalışmalara konu edilmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Fantastik çocuk yazınının eğlendirici, ilgi ve merak uyandırıcı özellikleri Türkçeyi yeni öğrenen bireyler için faydalı olacağı düşünülmektedir.
3. Özellikle bu çalışmamın da konusu olan fantastik kurgular ile ilgili çalışmaların daha sık yapılması ve bu yönde yerli çocuk edebiyatı ürünlerinin yazımının teşvik edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Dilidüzgün, S. (2018). Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım. Ankara: Tudem Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2011). Fantastik Çocuk Kitaplarında Fantastik Öğeleri Belirleyen Etmenler, III. ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI SEMPOZYUMU, 608-612.
- Çiftçi, A. (2010). Son dönem Türk-Alman Çocuk ve Gençlik Yazını Popüler Kültür Metinlerinde Olağanüstü Güçler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Guin, U. L. (2011). Kadınlar Rüyalarda Ejderhalar. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kara, M ve Şihlaroğlu Yıldırım, B. (2017). Nasreddin Hoca fıkralarında kalıp sözler. International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 5, Issue 1, p. 487-498.
- Moran, B. (2016). Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 3, İstanbul: İletişim Yayınları.

Neydim, N. (2004). "Popüler Çocuk Kitapları ve Medyasının Çocuk Kültürüne Etkilerine Sosyolojik Gerçeklikler Açısından Bakış". Popüler Kültür ve Gençlik -Özel Sayı- Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim (57): 76-80.

Sever, S. (2017). Çocuk ve Edebiyat. Ankara: Tudem Yayınları.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Türkçe Sözlük (1988), Ankara: TDK Yayınları.

Todorov, T. (2017). Fantastik, Çev. Nedret Öztokat. İstanbul: Metis Eleştiri.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

İncelenen Kitaplara Ait Kaynaklar

Sertbarut, M. (2018). Gizli Bahçe Masalları. Ankara: Tudem Yayınları.

Sertbarut, M. (2017). Bir Dilek Tut. Ankara: Tudem Yayınları.

Sertbarut, M. (2017). Kokusunu Arayan Çilek. Ankara: Tudem Yayınları.

Sertbarut, M. (2012). Neşeli Marul. Ankara: Çizmeli Kedi Yayınları.

Sertbarut, M. (2017). Akvaryumdaki Denizkızı. Ankara: Tudem Yayınları.

Sertbarut, M. (2017). Tuna'nın Büyülü Gemisi. Ankara: Tudem Yayınları.

Sertbarut, M. (1997). Fasulyem Bulutlara Çıkamaz. Ankara: Çankaya Belediyesi Yayınları.